

Türkiye'deki Lisansüstü Karşılaştırmalı Eğitim Tezlerinin Çok Boyutlu Bir İncelemesi

A Multidimensional Analysis of Graduate Level Comparative Education Dissertations in Turkey

Arş. Grv. Seray TATLI - Doç. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL

Öz

Karşılaştırmalı eğitim, farklı ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenerek, benzerlik ve farklılıklarının tespit edilmesi ve benzer sorunlara karşılaştırmalar yoluyla çözüm yolları önerilebilmesi için yapılan araştırmaları içeren eğitimle ilgili bir çalışma alanıdır. Türkiye'nin de gelişebilmesi ve uluslararası alanda rekabet edebilmesi için gelişmiş ülkelerdeki iyi örnek oluşturabilecek eğitim uygulamalarının incelenerek, bu uygulamaların Türkiye'nin ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin incelenerek Türkiye'de gerçekleştirilen karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının durumuna ilişkin tespitler yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmannın verileri belgesel tarama yöntemi ile toplanmış ve elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre, tezler; yılları, karşılaştırma yapılan alanlar ve ülkeler, karşılaştırmalı eğitim yaklaşımları ve veri toplama tekniklerine göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda, karşılaştırmalı eğitim tezlerinin daha çok yüksek lisans düzeyinde olduğu, karşılaştırmaların büyük çoğunluğunun ilköğretim alanında yoğunlaştığı ve AB ülkeleriyle yapıldığı, tezlerde en çok yatay yaklaşıma dayalı karşılaştırmalar ve veri toplama tekniği olarak da doküman incelemesi kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Belgesel Tarama, Betimsel Analiz.

Abstract

Comparative education is a science field consists of studies which aim to determine the similarities and differences between education systems of countries and suggest solution ways for similar problems. For developing and competing in international area, it is really impor-

tant for Turkey to look into the education systems in developed countries and consider them towards Turkey's needs. The purpose of this research is to determine the situation of comparative education dissertations in Turkey by analyzing the postgraduate dissertations about comparative education written in 2000-2010 years at Turkey. In this context, the data of research was collected by documentary review and the collected data was analyzed by descriptive methods. Accordingly, the dissertations were analyzed in terms of years, comparison areas and countries, comparative education approaches and data collection techniques. As a result, we can say that most of dissertations were studied in MA level and comparisons are mostly about primary education and EU countries, horizontal approach and documentary review are most common techniques used in comparative education dissertations in Turkey.

Keywords: Comparative Education, Document Review, Descriptive Analysis.

Giriş

Küreselleşme sürecinde bilim, teknik ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler ile sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş, eğitim sistemlerini de derinden etkilemiş, ülkelerin bu doğrultuda eğitim politikalarını değiştirmelerini ve geliştirmelerini zorunlu kılmıştır.

Sanayi toplumunun eğitim yaklaşımı, günümüz bilgi toplumu sürecinde yetersiz kalmıştır. Sanayi toplumundaki üreten insan modeli yerini bilgi toplumunun temeli olan sürekli öğrenen insan modeline bırakmıştır. Bu durum, tüm ülkelerin çağdaşlaşma yönünde gelişimlerini sürdürebilmeleri için özellikle

genç nüfus başta olmak üzere tüm bireylere bilgi toplumunun göstergeleri olan bilgiye ulaşabilme, sorun çözebilme, doğru karar verebilme, eleştirel ve yaratıcı düşünebilme gibi niteliklerin kazandırılması ihtiyacını doğurmuştur (Sağlam ve Kürüm, 2005).

Bu süreçte ülkelerin "gelişmişlik düzeyi tanımı" da hızlı bir değişime uğramıştır. Eğitimin ekonomik kalkınma için bir tür 'ön koşul' olarak kabul edilmesi, politik gelişime, sosyal ve ekonomik hareketliliğe olan etkileri son yıllarda üzerinde en çok durulan konulardan biri haline gelmiştir. Günümüzde okur-yazarlık oranı, ilk, orta ve yükseköğretimde okullaşma oranı, eğitim teknolojisinin yaygınlık derecesi, eğitim ve öğretim programlarının niteliği gibi pek çok ölçütle belirlenen eğitim düzeyinin yükseltilmesi, bütün toplumsal, ekonomik, yönetsel ve siyasal gelişmeler kısaca ulusal kalkınma için bir ön şart olarak düşünülmektedir (Akkuş, 2004). Bu doğrultuda, değişen koşullara uyum sağlayabilen, sorun çözebilen, çevresi ile iyi iletişim kurabilen, takım çalışması yapabilen, mesleğinin gerektirdiği temel bilgi ve becerilere sahip insan gücü kalkınmanın itici gücü olarak görülmektedir (Yağcızeybek, 2006' dan aktaran Adıgüzel, 2009).

Eğitim düzeyinin, gelişmişliğin temel göstergesi haline geldiği yirmi birinci yüzyılda özellikle gelişmekte olan ülkeler küresel rekabete ayak uydurabilmek için eğitim sistemlerini bütün boyutlarıyla çağdaş standartlarda bir yapıya kavuşturma çabası içine girmişlerdir (Delibaş, 2007).

Küreselleşen dünyada hiçbir ülkenin tek başına hareket edebilmesi mümkün değildir. Dünya, küresel ittifakların güdümünde yeni bir boyut kazanmaktadır. Bu ittifaklar arasında önemli yeri olan Avrupa Birliği, üye ülkeler arasındaki iş birliğini sağlayarak ve üye ülkelerin faaliyetlerini destekleyerek, eğitimin kalitesinin artmasına katkıda bulunmaktadır (Bayrakçı, 2005). Birlik, üye ülkelerin ulusal eğitim sistemlerinin bütünleştirilmesini uygun görmemekle birlikte, uyumlaştırılmasını Avrupa'nın geleceği açısından kaçınılmaz görmektedir (Tuzcu, 2002).

Avrupa Birliği'nin hedeflerine ulaşabilmesi için adaylık sürecindeki ülkelere de müzakere süreci içinde yapmakla zorunlu kıldığı siyasi, ekonomik, sosyal politikaların yanı sıra eğitim politikaları da bulunmaktadır. Türkiye de bu ülkelerden biridir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasında gerçekleştirilen üyelik müzakereleri

kapsamında Türkiye'deki birçok kurum ve kuruluş, Avrupa Birliği'ne uyumun sağlanması amacıyla yeniden yapılanma sürecine girmiştir (Akpınar, 2006). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne entegrasyonu sürecinde uyumla ilgili hazırlık çalışmalarının içinde eğitim sisteminin geliştirilmesine yönelik düzenlemeler önemli bir yer tutmaktadır (Küçüköncü, 2006). Söz konusu düzenlemelerin gerçekleştirilebilmesi için üye ülkelerin eğitim sistemleri ile benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya konması gerekmektedir. Bu bağlamda karşılaştırmalı eğitim çalışmaları oldukça önem kazanmaktadır.

Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları; farklı ülkelerin deneyimlerinden yola çıkılarak yapılacak girişimlerin olası sonuçlarını tanımlayabilmeyi sağlamakta, farklı uygulamaların görülmesini sağlayan geniş bir bilgi birikimi sunmakta, eğitim reformlarının geliştirilmesinde destekleyici rol oynamakta ve kültürel farklılıkları ve benzerlikleri tartışarak toplumlar arasında işbirliğini gerçekleştirmeye yardım etmektedir (Philips ve Schweisfurth, 2008).

Alanyazında karşılaştırmalı eğitime farklı tanımlamalar getirilmiştir. King (1979'dan akt. Erdoğan, 1995) karşılaştırmalı eğitimi, dünyadaki eğitim sorunlarının benzerliğini ortaya koymakla birlikte bu sorunların farklı ülkelerde farklı şekilde meydana geldiğini ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alan olarak tanımlarken, Türkoğlu (1985'den akt. Erdoğan, 2003) ise "farklı kültürler ve farklı ülkelerde iki veya daha fazla eğitim sisteminin benzerlikleri ve farklılıklarını tanımlamaya yardım eden, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitime yolları hakkında yararlı teklifler getiren bir disiplindir." şeklinde tanımlamaktadır. Benzer bir tanımlama da Lauwerys, Neff ve Varış (1979) tarafından yapılmıştır: "Karşılaştırmalı eğitim, toplumlardaki mevcut eğitim sorunlarını ve nedenlerini, diğer toplumlardaki benzer etkenlere değinerek saptayan ve yorumlayan bir araştırma alanıdır."

Tanımlamalardan da görüldüğü üzere, karşılaştırmalı eğitim çalışmaları, ülkelerin kendi sorunlarına çözüm ararken benzer sorunlar ile karşılaşmış diğer ülkelerin deneyimlerinden faydalanmalarına yardımcı olmaktadır. Bir ülkenin eğitim sistemi ile ilgili deneyimleri, öteki ülkeler için bir bakıma "örnek olay" niteliği taşımaktadır (Sağlam, 1999).

Bu tanımlardan yola çıkarak karşılaştırmalı eğitimin, farklı ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyerek benzerlik ve farklılıklarını tespit etmek ve benzer sorunlara karşılaştırmalar yoluyla çözüm yolları aramak için yapılan araştırmaları içeren eğitimle ilgili bir çalışma alanı olduğu söylenebilir.

Alanyazında karşılaştırmalı eğitim aynı zamanda bir yöntem bilimi olarak da ele alınmaktadır ve karşılaştırmalı eğitim araştırmalarında benimsenen farklı araştırma yaklaşımları bulunmaktadır. Bu araştırma yaklaşımlarından yatay yaklaşım eğitim sistemlerindeki tüm boyutları o döneme ait değişkenlerle yan yana getirerek farklılıkları saptamaya çalışırken, dikey yaklaşımda daha çok eğitim sisteminin tarihsel gelişim süreci incelenir. Problem çözme yaklaşımında ise eğitim sisteminde aksaklıkların bulunduğu bir alan alınır ve ilgili soruna çözüm bulmak amacıyla sistematik bir biçimde analiz yapılır. Örnek olay yaklaşımı farklı ülkelerin eğitim deneyimlerinin, benzer şartları taşıyan diğer ülkeler için faydalı olabileceği görüşü üzerinde dururken yapısal-işlevcilik yaklaşımında eğitim sistemiyle diğer toplumsal kurumlar arasındaki karşılıklı ilişki tanımlanarak analiz edilir. Tanımlayıcı yaklaşım ise geleneksel analiz yaklaşımıdır; konu ile ilgili alanyazın incelenir; benzerlik ve farklılıklar karşılaştırılır (Ültanır, 2000).

Ülkeler, her ne kadar eğitim sistemlerinin yapılandırılmasında, felsefe, örgütlenme, içerik anlamında kendi sistemlerini geliştirseler ve bunun sorumluluğunu üstlenseler de diğer ülkelerin eğitim yaşantılarından yararlanması, hem ortak bilginin güçlenmesi hem de ülkelerin kendi değerlendirmelerini yaparak, eksikliklerini fark edip, problemlerine alternatif çözümler üretebilmeleri açısından olumlu sonuçlar sağlayan bir girişimdir. Eğitimde bu girişimlerin dayandığı gerçek, eğitimde reform çalışmalarının evrensellik gösterdiği dünyada ulusların eğitim sorunlarında da benzerliklerin göze çarpmasıdır. Her ulus sorunlarını kendine özgü koşullara uygun olarak çözümlerse de çözüm yolları üzerinde başka ulusların yaklaşımlarını göz önünde bulundurmalıdır (Alkın, 2007). Bu bağlamda karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının yapılması, ülkelerin kendi eğitim sistemlerini anlamasını sağlamanın yanı sıra eğitim sistemlerinde benzer problemlerin çözülmesi adına farklı ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenmesine ve gelecekte de bu

konuda önlemler alınmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca toplumun politik, sosyal ve ekonomik sektörleri ile eğitim arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Crossley ve Jarvis, 2000'den akt. Kilimci, 2006).

Bu açılardan bakıldığında, gelişmiş ülkelerdeki iyi örnek oluşturabilecek eğitim uygulamalarının tanınması ve bu uygulamaların Türkiye'nin dinamikleri doğrultusunda değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan çalışmaların incelenmesi, ileride yapılacak olan karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına ışık tutarak karşılaştırmalı eğitimin alanının gelişimine katkı sağlayabilecektir.

Amaç

Bu çalışma kapsamında, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen ve araştırmacı tarafından ulaşılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde araştırma sürecinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Tezlerin öğrenim düzeylerine ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin karşılaştırma yapılan alanlara göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin Türkiye ile karşılaştırma yapılan ülkelere göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarına göre dağılımı nasıldır?
- Tezlerin kullanılan veri toplama tekniklerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Bu araştırma, 2009-2010 bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Var olan bir durumun olduğu gibi ortaya konulması amaçlandığından betimsel tarama modelinde bir araştırma desenlenmiştir. Araştırmada, karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan tezlerden belgesel tarama yöntemi ile elde edilen verilerin çeşitli özellikleri frekansları ile özetlenerek yorumlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2000-2010 yılları arasında Türkiye'de karşılaştırmalı eğitim alanında

yapılmış olan ve araştırmacı tarafından ulaşılabilen 45 yüksek lisans ve 9 doktora tezi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında erişime izin verilen tezler, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinden ve kütüphanelerden ulaşılmıştır. Erişim izni olmayan tezlerde ise tezi hazırlayan araştırmacılarla iletişime geçilerek izinleri doğrultusunda tezler çalışmada kullanılmak üzere temin edilmiştir. Araştırmada betimsel analiz tekniği kullanılarak veriler araştırma soruları çerçevesinde tezlerin öğrenim düzeyleri ve yılları, karşılaştırma yapılan eğitim kademeleri, karşılaştırma yapılan ülkeler, benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımları ve kullanılan veri toplama tekniklerine göre analiz edilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular, araştırma soruları çerçevesinde çözümlenerek sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tezlerin Öğrenim Düzeylerine ve Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma sorularından birincisini oluşturan “Tezlerin öğrenim düzeylerine ve yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Yıllara ve Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora
2001	4	2
2002	2	-
2003	4	-
2004	1	-
2005	5	2
2006	11	1
2007	11	3
2008	5	-
2009	2	1
Toplam	45	9

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırma sürecinde Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim alanında yapılan 45 yüksek lisans tezi, 9 doktora tezi olmak üzere toplam 54 teze ulaşılmıştır. Bu verilere bakıldığında karşılaştırmalı eğitim tezlerinin ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Tablo 1’de yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında ise tez sayısının 2006 yılında 11 ve 2007

yılında 11 olmak üzere iki yılda toplam 22 teze diğer yıllara oranla büyük artış gösterdiği görülmektedir. İzleyen yıllarda çalışma sayısının yeniden azalmış olduğu dikkat çekmektedir.

Doktora düzeyinde ise karşılaştırmalı eğitim alanına ilişkin tez sayısı yüksek lisans tez sayısı ile neredeyse karşılaştırılamayacak kadar azdır. Toplamda gerçekleştirilen 9 doktora tezinin 4’ü yine 2006 ve 2007 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu bulgular, Türkiye’de eğitim alanında lisansüstü düzeyde karşılaştırmalı eğitim alanında oldukça sınırlı sayıda çalışma gerçekleştirildiğini çok açık olarak göstermektedir. Açılım politikaları, küreselleşme, Avrupa Birliği adaylığı gibi unsurlara rağmen özellikle derinlemesine bir araştırma gerektiren ve alana en fazla katkıyı getirebilecek olan doktora düzeyindeki karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının azlığı oldukça dikkat çekicidir.

Tezlerin Karşılaştırma Yapılan Alanlara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma sorularından ikincisini oluşturan “Tezlerin karşılaştırma yapılan alanlara göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tezlerin Karşılaştırma Yapılan Alanlara Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyleri	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Genel Eğitim Sistemi	5	-	5
Okulöncesi	2	-	2
İlköğretim	20	4	24
Ortaöğretim	3	2	5
Öğretmen Yetiştirme	6	2	8
Lisansüstü Eğitim	-	1	1
Diğer (eğitim yönetimi, okul geliştirme çalışmaları, öğretmen toplantıları vb.)	9	-	9
Toplam	45	9	54

Tablo 2’de görüldüğü üzere tezler karşılaştırma yapılan alanlar bakımından genel eğitim sistemi, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, öğretmen yetiştirme, lisansüstü eğitim ve diğer konular olarak gruplandırılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, ilköğretim alanıyla ilgili yüksek lisans düzeyinde 20, doktora düzeyinde 4 toplam 24 tez olduğu görülmektedir. Bu verilere göre karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının daha çok ilköğ

retim düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. İkinci sırada ise 6 yüksek lisans tezi ve 2 doktora tezi, toplam 8 tez ile öğretmen yetiştirme çalışmalarının olduğu görülmektedir. Genel eğitim sistemi ve ortaöğretim kademelerinin karşılaştırıldığı tez sayısı 5 olarak saptanmıştır. En az karşılaştırılan alan ise toplam 2 tez ile okulöncesi ve 1 tez ile lisansüstü eğitimidir. Bu bulgular, araştırma problemi arayışında olan araştırmacılar için karşılaştırmalı eğitim alanının oldukça ideal bir araştırma alanı olabileceğini ortaya koymaktadır.

Tezlerin Türkiye ile Karşılaştırma Yapılan Ülkelere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma sorularının üçüncüsünü oluşturan, “Tezlerin karşılaştırma yapılan ülkelere göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Karşılaştırma Yapılan Ülkelere Göre Dağılımı

Ülkeler	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
İngiltere	13	4	17
Almanya	10	3	13
Fransa	10	3	13
Azerbaycan	7	-	7
Hollanda	6	-	6
Avusturya	4	1	5
Finlandiya	4	-	4
ABD	2	2	4
Danimarka	3	-	3
İrlanda	3	-	3
İspanya	3	-	3
İsveç	3	-	3
İtalya	3	-	3
Yunanistan	3	-	3
Belçika	3	-	3
Portekiz	2	-	2
Polonya	2	-	2
Singapur	2	-	2
Kanada	1	1	2
Kırgızistan	1	1	2
Bulgaristan	1	1	2
Avustralya	-	1	1
Makedonya	1	-	1
İsviçre	1	-	1
Kuzey Kıbrıs	1	-	1
Suudi Arabistan	1	-	1
Türkmenistan	1	-	1
Lüksemburg	1	-	1
Özbekistan	1	-	1
Kazakistan	1	-	1
Çin cumhuriyeti	1	-	1
Norveç	-	1	1
Afganistan	1	-	1
Macaristan	-	1	1
Rusya	1	-	1

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında genellikle tek çalışmada birkaç farklı ülkenin eğitim sistemi ele alındığından çizelgede ülkelerin konu alındığı tezlerin toplam sayıları verilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere tezler karşılaştırılan ülkeler bakımından oldukça çeşitlilik göstermektedir. Araştırmanın yukarıda bahsedilen bulguları, karşılaştırmalı eğitim alanında gerçekleştirilen lisansüstü tez sayısının sayıca çok fazla olmadığına işaret etmesine karşılık Tablo 3'te görüldüğü gibi bu tezlerin karşılaştırılan ülkeler bakımından oldukça çeşitlilik gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu ülkeler arasında Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile yapılan karşılaştırmalı eğitim tez sayısının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'nin AB'ye aday bir ülke olduğu düşünüldüğünde çalışmaların AB ülkeleri üzerinde yoğunlaşması beklenen bir sonuçtur. AB ülkeleri arasında ise 17 teze İngiltere, 13 teze Almanya ve 13 teze Fransa'nın en çok incelenen üç ülke olduğu belirlenmiştir.

Tezlerin Benimsenen Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımlarına Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırma sorularının dördüncüsünü oluşturan, "Tezlerin benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımlarına göre dağılımı nasıldır?" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tezlerin Benimsenen Karşılaştırmalı Eğitim Yaklaşımlarına Göre Dağılımı

Karşılaştırmalı eğitim yaklaşımı	Yüksek lisans	Doktora	Toplam
Yatay	6	2	8
Yatay ve dikey	7	1	8
Örnek olay	1	-	1
Tanımlayıcı ve dikey	1	-	1
Belirtilmeyen	19	5	24

Tezlerde benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımları tam metnine ulaşılabilen 42 tez için incelenmiştir. Tablo 4'te görüldüğü gibi 19 yüksek lisans ve 5 doktora tezinde araştırmada benimsenen yaklaşım belirtilmemiştir. Kalan 17 tez içinde 6 yüksek lisans tezinde yatay yaklaşımın, 7 sinde yatay yaklaşımla birlikte dikey yaklaşımın kullanıldığı belirlenmiştir. 2 doktora tezinde sadece yatay yaklaşım kullanılırken 1 doktora tezinde bu iki yaklaşım birlikte kullanılmıştır. Ayrıca farklı olarak 1 yüksek lisans tezinde örnek olay yaklaşımı, 1 inde ise tanımlayıcı ve dikey yakla-

şımın beraber kullanımı dikkati çekmektedir. Tezlerin büyük çoğunluğunda benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımından bahsedilmemesi, tezlerde karşılaştırmalı eğitimin teorik açıdan yeterince ele alınmadığını düşündürülecek bir sonuçtur.

Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Tekniklerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusunu oluşturan "Tezlerin kullanılan veri toplama tekniklerine göre dağılımı nasıldır?" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Tekniklerine Göre Dağılımı

Veri toplama yöntemleri	Yüksek lisans	Doktora	Toplam
Doküman incelemesi	30	6	36
Görüşme	7	1	8
Anket	3	-	3
Gözlem	2	1	3

Tezlerde kullanılan veri toplama teknikleri tam metnine ulaşılabilen 42 tez için incelenmiştir. Tezlerde veri toplama tekniği olarak birden fazla teknik kullanıldığından çizelgede veri toplama tekniklerinin toplam sayısı tezlerde kullanımına göre verilmiştir. Tablo 5'te görüldüğü gibi tezlerde verilerin toplanmasında en çok kullanılan yöntem incelenen 30 yüksek lisans ve 6 doktora tezinde kullanılan doküman incelemesidir. Bunun nedeni, karşılaştırmalı çalışmalarda doküman incelemesi yönteminin diğer yöntemlere göre daha kolay uygulanabilmesi olabileceği düşünülmektedir. İkinci sırada 7 yüksek lisans ve 1 doktora tezinde görüşme tekniği kullanılmıştır. Anket ve gözlem ise tezlerde en az kullanılan veri toplama teknikleridir.

Sonuçlar ve Öneriler

2000-2010 yılları arasında Türkiye'de karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu bir incelemesinin yapılmasını amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik geliştirilen öneriler şu şekilde özetlenebilir:

- Karşılaştırmalı eğitim tezlerinin daha çok yüksek lisans düzeyinde yapıldığı, doktora düzeyinde bu alanda çok fazla çalışmanın olmadığı görülmekte-

dir. AB sürecindeki Türkiye için karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının önemi düşünüldüğünde doktora düzeyinde de bu alanda nitelikli çalışmaların sayısının artmasının eğitim sisteminin gelişimine olumlu katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

- Karşılaştırmalı eğitim tezlerinin daha çok ilköğretim kademesinde yapıldığı, diğer kademelerde çalışma sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Çalışmaların eğitim sisteminin diğer kademelerinde de yapılması eğitim sisteminin gelişim sürecinde her kademe için yararlı fikirler geliştirilmesi açısından oldukça yararlı olabilecektir.
- Karşılaştırmalı eğitim tezlerinde karşılaştırmaların çoğunun AB ülkeleriyle yapıldığı görülmektedir. Türkiye'nin AB'ye aday bir ülke olduğu düşünüldüğünde bu sonuç beklenen bir sonuçtur. Ancak eğitimde öncü olan başka ülkelerin eğitim sistemleriyle yapılacak olan karşılaştırmalı eğitim çalışmaları da eğitim sisteminin gelişimine fayda sağlayabilecektir.
- Karşılaştırmalı eğitim tezleri yöntem açısından incelendiğinde tezlerin büyük çoğunluğunda benimsenen karşılaştırmalı eğitim yaklaşımının belirtilmemiş olması, tezlerde karşılaştırmalı eğitimin yöntem bilim açısından yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Karşılaştırmalı eğitimin Türkiye'de bir uzmanlık alanı olarak gelişiminde bu alanda yapılan tezlerde karşılaştırmalı eğitim yönteminin kullanılması oldukça önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.
- Karşılaştırmalı eğitim tezlerinde en çok kullanılan veri toplama tekniği doküman incelemesi olarak belirlenmiştir. Görüşme, gözlem gibi farklı yöntemlerin de tezlerde kullanılması ileride yapılacak olan karşılaştırmalı eğitim çalışmalarından daha üst düzeyde yararlanılmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, karşılaştırmalı eğitim üzerine gerçekleştirilen tez sayısının artmasının, farklı eğitim kademelerine ve ülkelere yönelik çalışmaların yapılmasının, gerçekleştirilen tezlerde karşılaştırmalı eğitim yöntem biliminin ve farklı veri toplama tekniklerinin kullanılmasının, Türkiye için oldukça önemli bir alan olan karşılaştırmalı eğitimin gelişimine fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel O.C. ve Berk Ş. (2009).** Mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,6(1),220-236. http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_VI/haziran/c_adiguzel.pdf adresinden 1 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Akkuş, Ü. (2004).** *Toplumların gelişmişliğinde müziğin etkileri.* 1924-2004 Müzik Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Tam metni <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/U-Akkus.pdf> adresinden 25 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Akpınar, B. (2006).** Avrupa birliğine uyum sürecinde Türk ilköğretim öğrencilerinin Avrupa Birliği imajı. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1. <http://www.inased.org/epasad/c1s1/akpinar.pdf> adresinden 20 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Alkın, S. (2007).** *İngiltere ve Türkiye'de ilköğretim programlarındaki vatandaşlık eğitiminin karşılaştırılması.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 15 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Bayrakçı, M. (2005).** Avrupa Birliği ve Türkiye eğitim politikalarında bilgi ve iletişim teknolojileri ve mevcut uygulamalar. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-bayrakci.htm> adresinden 25 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Delibaş, H. (2007).** *Türkiye, İngiltere, Almanya ve Finlandiya biyoloji öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 15 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Erdoğan, İ. (1995).** *Karşılaştırmalı Eğitim Çağdaş Eğitim Sistemleri.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (2003).** Karşılaştırmalı Eğitim: Türk Eğitim Bilimleri Çalışmaları İçinde Önemsenmesi Gereken Bir Alan. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 265-282.

Kilimci, S. (2006). *Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye'de Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması.* Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Ankara. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 1 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.

Küçüköncü, H. Y. (2006). Müzik eğitimi politikalarımızın belirlenmesinde AB süreci. *Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyumu* içinde. Ankara: Sevda-Cenap ve Müzik Vakfı.

Lauwerys, J., Varış, F., Neff, K. (1979). *Mukayeseli Eğitim.* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Philips, D. ve Schweisfurth, M. (2008). *Comparative and international education.* [Karşılaştırmalı ve uluslar arası eğitim]. London: Continuum International Publishing Group.

Sağlam, M. (1999). *Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Sağlam, M. ve Kürüm. (2005). Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerinde öğretmen eğitiminde yapısal düzenlemeler ve öğretmen adaylarının seçimi. *Milli Eğitim Dergisi.* 33, 167:53-70.

Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi Kuram ve Teknikler.* Ankara: Eylül Yayınları.

Tuzcu, G. (2002). Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Türk eğitiminin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi,* 155–156. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/tuzcu.htm> adresinden 1 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.